

DROBNÉ ZPRÁVY ze světa starých odrůd a rostlinstva vůbec

Zelenáč byl souborný lidový název pro pozdní, původní krajové odrůdy ovsu. Zelenáče měly protáhlé bílé hrubopluché obilky o menší objemové váze. Pěstovaly se v chudých půdách.

Jihočeská obec či městečko Lhenice ležící v šumavském podhůří je odedávna známá jako středisko pěstování ovoce a ovocnářství. Jak uvádí kniha Lhenice, zahrada jižních Čech již: „v roce 1561 posílají Lheničtí na krumlovský zámeček sud jablek a sud hrušek s vysvětlením, že bůh obdařil jejich sady mimořádnou úrodou.“ Z jiných písemných pramenů víme, že tehdy „byl mimořádně úrodný rok a že na vysokou úrodu ovoce mělo vliv i pečlivé ošetřování stromů.“ Ve znaku obce Lhenice je zachycen jablonový strom.

Na znaku, který udělil Lhenicím král Ferdinand I v roce 1544, vidíme „štěp jablonový s ovotcem“. Obraz odkazuje na dlouhou ovocnářskou tradici a ovoce, jímž byla oblast kolem městečka vyhlášena. (Obrázek z knihy Lhenice, zahrada jižních Čech od V. Starého a kolektivu z roku 1983.)

Mezi gengelskými odrůdami rajčat najdeme odrůdu nazvanou Roubičkovu pupíkatou (LYC026). Toto rajče jsme získali v roce 2007 od soukromého dárce, který o něm napsal: „...keříčkového červeného rajčete, pěstují je více jak 30 let. Semena jsem dostal od sousedů. Pěstují je ve skleníku, je poměrně rané a bohatě rodí. Barva je

tmavě červená, oválný tvar s výrazným pupíkem. Dužnina tuhá a velmi dobrá.“ Podle podmínek mají keříčky i velmi bohatou násadu plodů a vyžadují proto vyvážení ke kolíku, aby se větve nevylomily. K osívaření dárce napsal: „Každý rok ponechám na semeno největší plod. Zatím největší vážilo 128 gr.“ Letos u nás dosáhl velký plod váhy 150 gramů.

Vpohádce Na Martinově hati (O hejkalovi II) spisovatele Dominika Filipa, která vyšla v roce 1931 v knize Zlatá studánka, je zachyceno sucho následujícími slovy: „Ale přišlo nové léto a to bylo velmi suché. Len vyrostl sotva na píd' od země, žito nebylo delší a klásky na něm jako paličky. Býlí na úhorech vyrostlo sotva od země...“ Obraz sucha je zde přiblížen zakrslým růstem hlavních zemědělských plodin, kdy len i žito, které bývají jinak vysoké či velmi vysoké, zůstaly zakrnělé a maličké. Sucho bylo dokonce takové, že nerostl ani plevel na úhorech.

Vlednu 2026 jsme zaslali z gengelské sbírky několik odrůd lnu do Národního programu konzervace a využívání genetických zdrojů rostlin a agrobiodiverzity. Mezi lny zaslanými do ústavu Agritec Šumperk byly jak naše staré odrůdy, např. Šumperský Textilák (LIN024), Šumperský Modran (LIN025), Šumperský Horal (LIN026), tak několik zahraničních, např. Hohenheimer Weissblühender (LIN031) či Eckendorfer Langflachs (LIN046).

Suché a horké léto roku 2026 svědčilo v gengelských pod-

Rajče Roubičkovu pupíkaté má na konci plodu výrůstek, jakýsi pupík či pupíček. Násada plodů na keříku bývá hojná a vysoká.

mínkách cizrně beraní (Cicer arietinum), která přinesla celkem dobrý výnos. Podobně tomu bylo v roce 2015, který také patřil k nejteplejším rokům. U nás ani za největších veder cizrna netrpí suchem, naopak v běžných a vlhkých rocích často semena v luscích plesniví, výnos je slabý.

pd

Osivo cizrných odrůd Slovienka (Badín) (CIC002), na záběru vlevo a odrůdy bagovec (CIC006) ze sklizně 2026. Slovienka (Badín) má o něco menší semena, hladká, kulovitá, trochu připomínající kulovitý hrách, bagovec pak větší, na povrchu více zvrásněná semena, snad o něco více připomínající beraní hlavu, která dala cizrně druhové jméno.

ZPRAVODAJ biodiverzity a uchování starých odrůd, ročník 9, číslo 5/2026. Číslo vyšlo v říjnu 2026. Zpravodaj vydává v elektronické podobě (pdf) Gengel, z. ú., Rankov 52, 374 01 Trhové Sviny, www.gengel.cz, 6 čísel ročně. Odpovědný redaktor Ing. Petr Dostálek. Distribuce ZPRAVODAJE předplatitelům prostřednictvím e-mailu. Distribuci, předplatitelský servis, sazbu zprostředkovává vhpřess Hradec Králové, 608 476 828. Objednávky směřujte na vhpřess1@seznam.cz. Předplatné na rok 2026 činí 250 Kč, úhradu můžete zaslat na účet 231 925 6023/0800 s uvedením své e-mailové adresy v poznámce.